

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

Sustainable Tourism Development of Nhanmoddang, Pa Phayom District, Phatthalung Province

Chanjira Sukbanjong

Somyot Wattanakamolchai

Bangkok University

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของสถานที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง (2) ศึกษาศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง (3) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง และ (4) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่หนานมดแดง รวม 67 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการในพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ และมีการอภิปรายผลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง คือ ต้องมีการจำกัดปริมาณการเข้ามาของนักท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เป็นอันตรายเกินไป เป็นการช่วยลดอุบัติเหตุทางรถยนต์ การแก้ปัญหาท้องฟ้าและที่จอดรถไม่เพียงพอ และควรมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ตลาดนัดย้อนยุค เกษตรแนวใหม่ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นกิจกรรมหลักในพื้นที่ ถึงแม้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของหนานมดแดงอย่างเต็มที่ แต่บุคลากรในท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรจัดสรรบุคลากรเข้ามาให้ความรู้ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน สร้างจิตสำนึกในการหวงแหนแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งร่วมกันพัฒนาหนานมดแดงไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น หนานมดแดง

Abstract

The research on “Sustainable tourism development of Nhanmoddang, Phatthalung” was aimed to (1) study the current condition of Nhanmoddang, (2) study the potential for tourism development in Nhanmoddang area, (3) study the participation level of stakeholders in Nhanmoddang area and (4) suggest guidelines for sustainable tourism development of Nhanmoddang, Phatthalung. This study employed qualitative method. Informants for interviews were community leaders, local people, tourists, staff members of government sectors and private tourism-related entrepreneurs. Data were analyzed using content analysis approach. The results showed that to sustain tourism development at Nhanmoddang, the number of incoming tourists to the area should be limited. This would prevent the area from becoming too crowded and help reduce the number of car accidents. Number of guest rooms and parking space should be increased. More sustainable-tourism activities such as retro market, new-concept agro-tourism should be introduced to help promote rafting, the main product of Nhanmoddang. Despite the strong collaboration among all stakeholders in preserving the environment of Nhanmoddang, local government officers still lack knowledge about sustainable tourism development. Therefore, both government and private sectors are advised to educate local people about sustainable tourism concepts and coax the local community to participate in tourism management, so tourism can be beneficial to all parties. Local people should be aware that tourism is one of their assets and they should therefore help sustain it.

Keywords : sustainable tourism development, participation of local communities, Nhanmoddang

บทนำ

ปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก โดยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวรวมถึงผู้คนทั่วไปได้ให้ความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากขึ้น จากการตื่นตัวด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวที่หันมานิยมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และมีแนวโน้มในเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากขึ้น สำหรับในประเทศไทยกระแสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้มีมาสักระยะแล้ว หลังจากที่ประเทศไทยประสบวิกฤตปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ทางภาครัฐจึงจำเป็นต้องหาแนวทางเพื่อช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจ ทำให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวภายในประเทศเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย เป็นผลให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น ซึ่งแนวโน้มการท่องเที่ยวภายในประเทศ ศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้คาดการณ์ว่าอาจเติบโตได้บ้างแต่การเติบโตอาจจะเป็นตัวเลขที่ไม่สูงมากนัก เนื่องจากผู้บริโภคบางกลุ่มยังคงได้รับแรงกดดันจากการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจที่ยังอ่อนแรง (Kasikorn Research, 2013)

สถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยมีความหลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ในปัจจุบันกลุ่มนักท่องเที่ยวมีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งแต่ละกลุ่มต้องการประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีรูปแบบทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายตามมาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย ฯลฯ หากกล่าวถึงการท่องเที่ยวแบบผจญภัยในประเทศไทยที่เป็นกิจกรรมอันดับต้นๆ ก็คงเป็นกิจกรรมการล่องแก่งผจญภัย โดยในปัจจุบันนักท่องเที่ยวสามารถไปล่องแก่งได้ตามจังหวัดต่างๆ เช่น ล่องแก่งแม่น้ำนครนายก-นครนายก ล่องแก่งลำน้ำเข็ก-พิษณุโลก ล่องแก่งแม่น้ำป่าสัก-แม่ฮ่องสอน เป็นต้น ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับล่องแก่งในภาคใต้มีเพียงที่จังหวัดสตูล คือ ล่องแก่งวังสายธารคลองลำโลน รวมไปถึงล่องแก่งที่จังหวัดพัทลุงซึ่งกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในขณะนี้ คือ ล่องแก่งหนานมดแดง

หนานมดแดง ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดพัทลุง คำว่า “หนาน” เป็นภาษาถิ่นของภาคใต้ หมายถึง แก่ง หรือบริเวณที่มีน้ำต่างระดับ สำหรับชื่อหนานมดแดง มาจากสภาพทางกายภาพที่มีมดแดงทำรังอยู่จำนวนมาก กิจกรรมที่เป็นที่นิยมบริเวณหนานมดแดงคือการล่องแก่ง เนื่องจากหนานมดแดงได้รับน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส จึงสามารถจัดกิจกรรมล่องแก่งได้ตลอดทั้งปี ถึงแม้ตำบลลานข่อยจะมีหนานมากถึง 40 หนาน แต่มีเพียง 5 หนานที่นักท่องเที่ยวนิยม และหนานมดแดง เป็น 1 ใน 5 หนานนั้น (Nhanmoddang Rafting, n.p.)

ปัจจุบันหนานมดแดงกำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในช่วงวันหยุดต่างๆ และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นไปตามกระแสการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศบวกกับกระแสการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสังคมออนไลน์ หากมองในแง่ของระบบเศรษฐกิจการขยายตัวของ การท่องเที่ยวในพื้นที่ย่อมทำให้เกิดเม็ดเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจจำนวนมาก เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน แต่สิ่งเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อทรัพยากร การท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากหนานมดแดงขาดระบบการท่องเที่ยวที่ไร้การวางแผน การบริหารจัดการที่ดี ก็จะทำให้ธรรมชาติและระบบนิเวศที่อยู่ภายในหนานมดแดงเสื่อมโทรมลง และเกิดการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในท้องถิ่นอีกด้วย

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการรักษาความสมบูรณ์ทาง ทรัพยากรการท่องเที่ยวของหนานมดแดง มีการบริหารจัดการระบบการท่องเที่ยว การพัฒนาด้าน การท่องเที่ยวในพื้นที่ควบคู่ไปกับการหาแนวทางการรักษาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของสถานที่ ท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนสืบไป และให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยวและคนใน ชุมชนท้องถิ่น

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาความพร้อมของหนานมดแดงโดยพิจารณาตามหลักการของการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน 5 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์ การรักษาคุณค่าสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น และด้านการบริหารและการจัดการ (Shirley, 1993; Swarbrooke, 1998 as cited in Kotsombat, K., 2010; Jittangwattana, B., 2005 as cited in Sangmaneevan, P., 2011; Chuaibamrung, C., 2009 as cited in Chuaibamrung, C., 2011)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของสถานที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงสภาพปัจจุบันของพื้นที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง
2. ทราบถึงศักยภาพต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของพื้นที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง
3. ทราบถึงทัศนคติของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง
4. ทราบถึงโอกาสของการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง
5. สามารถนำวิจัยนี้ไปใช้ในการหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแก่สถานที่ท่องเที่ยวหนานมดแดงได้ หรือใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะใกล้เคียงกับหนานมดแดง หรือสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ด้วยคำถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ได้แก่ (1) ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน (2) ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 26 คน (3) นักท่องเที่ยว จำนวน 30 คน (4) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2 คน (5) ผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน 6 คน

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทำการศึกษาประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์ การรักษาคุณค่าสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น และด้านการบริหารและการจัดการ โครงสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่หนานมดแดง จำนวน 5 กลุ่ม และส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อสภาพปัจจุบันและศักยภาพของพื้นที่หนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 5 ด้าน แบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Item Objective Congruence Index) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านช่วยตรวจสอบข้อคำถามทุกข้อมีคะแนน IOC มากกว่า 0.67 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่ม จำนวน 67 คน มาวิเคราะห์โดยการเชื่อมโยงข้อมูลให้มีลักษณะเป็นแนวคิดสรุปเชิงนามธรรมและนำเสนอผลการศึกษาระบบพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของสถานที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

ในอดีตหนานมดแดงเป็นพื้นที่ทำการเกษตรของประชาชนในท้องถิ่น คือ สวนผลไม้และสวนยางพารา มีทางน้ำธรรมชาติ โดยน้ำถูกปล่อยมาจากอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใสที่ดูแลโดยกรมชลประทาน ปัจจุบันหนานมดแดงเปลี่ยนแปลงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติสำหรับทำกิจกรรมท่องเที่ยวทางน้ำ คือ การล่องแก่ง ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักและกำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างมาก มีผู้ประกอบการเข้าไปทำธุรกิจล่องแก่งและที่พักมากมาย บริเวณใกล้เคียงพื้นที่หนานมดแดงยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อื่นๆ อีก เช่น น้ำตก ถ้ำหินงอกหินย้อย ภายในพื้นที่หนานมดแดงได้มีการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างขึ้น เช่น โฮมสเตย์ ห้องพัก บ้านเรือนที่อยู่อาศัย เครื่องเล่นสำหรับกิจกรรมทางน้ำ ซึ่งสิ่งปลูกสร้างเหล่านี้มักจะสร้างขึ้นให้กลมกลืนกับธรรมชาติ ที่หนานมดแดงมีสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปา การคมนาคม ระบบการสื่อสาร ส่วนการคมนาคมสามารถเดินทางได้โดยรถยนต์ การเดินทางง่าย สะดวกสบาย เส้นทางไม่ซับซ้อน และถนนลาดยางตลอดสาย ถึงแม้หนานมดแดงจะเปลี่ยนไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวแต่ก็ยังคงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและระบบนิเวศเอาไว้สูงมากเนื่องจากมีการเอาใจใส่และรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ โดยภาพรวมแล้วจากอดีตจนถึงปัจจุบันหนานมดแดงมีความเปลี่ยนแปลงทางด้านธรรมชาติน้อยมากหากเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวที่อื่นๆ

2. ศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

จากการศึกษาพบว่าหนานมดแดงมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ 3 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว และด้านการอนุรักษ์ การรักษาคุณค่าสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม สำหรับด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น และด้านการบริหารและการจัดการ ยังต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงเพิ่มเติม

ด้านพื้นที่ หนานมดแดงมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยว คือ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและระบบนิเวศสูง ในพื้นที่ใกล้เคียงหนานมดแดงยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมอื่นๆ อีก เช่น น้ำตกหนานสวรรค์ น้ำตกหนานปลิว ถ้ำวังนายพุด วัดวังหอมพุทธาราม หนานมดแดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมล่องแก่ง สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไป-กลับได้ถึง 1,000-3,000 คนต่อวัน และรองรับได้เพิ่มถึง 5,000 คนต่อวันในช่วงวันหยุดเทศกาล ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวล้นหลามเข้าไปที่หนานมดแดงเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดปัญหาด้านที่พักไม่เพียงพอ เกิดปัญหาการจราจรติดขัดและที่จอดรถไม่เพียงพอ การประชาสัมพันธ์ในพื้นที่หนานมดแดง ในปัจจุบันใช้การบอกต่อปากต่อปากเป็นหลัก รองลงมาคือสื่อสาร

ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และได้รับการสนับสนุนด้านประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในระดับภูมิภาคจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดพัทลุงและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานมีครบถ้วนแต่ก็ยังคงต้องการการปรับปรุงจากหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น และยังคงขาดในเรื่องของป้ายบอกทางที่ชัดเจน ถึงขยะ ป้ายประกาศคำเตือนต่างๆ อาจจะต้องพัฒนาปรับปรุงให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาปรับปรุงเรื่องระบบไฟฟ้าที่ขัดข้องบ่อยครั้ง และน้ำประปาไม่เพียงพอในช่วงวันหยุดเทศกาล ส่วนการเข้าถึงหนานมดแดงสามารถเดินทางได้โดยรถยนต์ ถนนหนทางสะดวกสบายไม่ซับซ้อนและเข้าถึงได้ง่าย

ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมหลักของหนานมดแดง คือ ล่องแก่ง ซึ่งใช้เวลาในการล่องแก่งประมาณ 1.5–2 ชั่วโมง ด้วยระยะทาง 6 กิโลเมตร นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวร้อยละ 80 มาเพื่อล่องแก่ง นอกจากกิจกรรมล่องแก่งแล้วยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจอื่นๆ เช่น เล่นกระดานสไลเดอร์ เล่นน้ำ เทียนน้ำตก เดินป่า ชมถ้ำ บริการท่องเที่ยว “One Day Trip” บริการแคมป์ปิ้ง ไหว้พระในวัดบริเวณใกล้เคียง บริการอบสมุนไพร บริการจัดประชุมสัมมนา บริการห้องร้องเพลงคาราโอเกะ ชมงานทอผ้าที่ศูนย์ทอผ้า ชมการผลิตกล้วยไข่ฉาบ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมเสริมสำหรับไว้รองรับนักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับการมาท่องเที่ยวหนานมดแดงได้ตลอดทั้งวันนอกเหนือจากกิจกรรมล่องแก่ง อีกทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่หนานมดแดงส่วนหนึ่งเป็นกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ เป็นการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ ไม่ได้เป็นการทำลายแหล่งน้ำ ในอนาคตหนานมดแดงก็มีศักยภาพเพียงพอที่สามารถเพิ่มเติมกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์อื่นๆ เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวและช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเกิดการมาเที่ยวซ้ำ

ด้านการอนุรักษ์ การรักษาคุณค่าสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม หนานมดแดงมีการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังเกตจากการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในพื้นที่ เช่น การสร้างห้องพัก โฮมสเตย์หรืออาคารจะมีการสร้างล้อมรอบต้นไม้ ไม่มีการตัดทำลาย รณรงค์ให้มีการปลูกต้นไม้เพิ่มเติม ผู้ประกอบการในพื้นที่มีการรวมกลุ่มเป็นชมรมล่องแก่งเพื่อช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดแม่น้ำลำคลอง โดยจะมีการประชุมปรึกษาหารืออย่างน้อยเดือนละครั้งและทุกอาทิตย์จะมีการส่งตัวแทนของสถานประกอบการของตนเองไปช่วยกันเก็บขยะในแม่น้ำลำคลองที่ใช้สำหรับกิจกรรมล่องแก่ง อีกทั้งผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องมีการประชาสัมพันธ์เรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติอยู่บ้าง ส่วนการส่งเสริมวัฒนธรรมในท้องถิ่นอาจจะไม่โดดเด่นเท่ากับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ในพื้นที่จะมีการนำเอาวัสดุพื้นบ้านในท้องถิ่นมาประดับตกแต่งพื้นที่ท่องเที่ยว เช่น การนำเซรามิกมาประดับตกแต่ง เซรามิก คือ เครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่งทำจากไม้ไผ่และเชือก เป็นรูปกรวยส่วนท้ายเรียวยาวติดกัน เป็นที่รู้จักกันดีของชาวบ้านภาคใต้ (South of Thailand Cultural Encyclopedia Siam Commercial Bank, 1999) การนำเอาจุดเด่นของภาษาท้องถิ่นมาเขียนป้ายบอกทางภายในแหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) คือ กล้วยไข่ฉาบ โดยรับมาจากศูนย์ผลิตกล้วยไข่ฉาบและนำมาวางขายในสถานประกอบการเพื่อขายแก่นักท่องเที่ยวและหนานมดแดงยังมีชื่อเสียงในเรื่องของอาหารพื้นบ้าน คือ แกงกะทิไก่ใส่หยวกกล้วย จากภาพรวมจะเห็นได้ว่าหนานมดแดงมีการอนุรักษ์ธรรมชาติในพื้นที่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดเอาใจใส่และให้ความสำคัญกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นอย่างมาก

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น จากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่มีการประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่หอนานมดแดงการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น คือ การจ้างงาน การส่งเสริมให้ชาวบ้านสามารถมาขายของเพื่อหารายได้เสริมได้ในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมเรื่องการช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ช่วยกันดูแลและรักษาความสะอาด และการช่วยกันรักษาความปลอดภัยในท้องถิ่น แต่การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการพื้นที่และกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวยังไม่มีส่วนร่วมมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการดูแลของผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมากกว่า เพื่อเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่หอนานมดแดง ต่อไปในอนาคตจะต้องมีการเสนอแนวทางให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทมากกว่านี้

ด้านการบริหารและการจัดการ พบว่า การท่องเที่ยวในพื้นที่หอนานมดแดงก่อให้เกิดการสร้างงานและการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ทำให้เศรษฐกิจท้องถิ่นดีขึ้น คนในชุมชนมีความสุข ช่วยลดปัญหาสังคมต่างๆ ในพื้นที่ได้ดี แต่ในส่วนของการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นพบว่าแทบจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการเติบโตด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่หอนานมดแดงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีส่วนทำให้มองข้ามเรื่องการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนจะร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลลานข่อย มีการจัดอบรมการให้ความรู้เพียงแค่ว่าเรื่องอนุรักษ์ธรรมชาติและอบรมภาษาอังกฤษและการรักษาความปลอดภัยเท่านั้น แต่ยังไม่เห็นหน่วยงานใดเข้ามาให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมอบรมเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยตรง อย่างไรก็ตามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และมีข้อเสนอแนะต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาให้ความรู้แก่บุคลากรในท้องถิ่นเพิ่มเติม เพื่อที่จะให้หอนานมดแดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและทุกฝ่ายจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตรงนี้ต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน

3. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ท่องเที่ยวหอนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

จากการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่หอนานมดแดงมี 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

- 1) การประชาสัมพันธ์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ทุกฝ่ายต่างช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้หอนานมดแดงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง โดยจะมีการบอกปากต่อปากเป็นหลัก ซึ่งเป็นการบอกต่อไปยังคนในครอบครัวญาติ กลุ่มเพื่อน และกลุ่มคนรู้จัก รองลงมาคือการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ยูทูบ และเว็บไซต์สำหรับรีวิวแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น นอกเหนือจากนั้นก็จะมี การประชาสัมพันธ์ผ่านทางป้ายไว้นิลงขนาดใหญ่ ป้ายบอกทาง สื่อสิ่งพิมพ์แผ่นพับ วิทยู การออกบูธงานท่องเที่ยว สื่อทีวี เป็นต้น ในส่วนของป้ายบอกทางขนาดใหญ่บนถนนหลวงสายเอเชียบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยทักษิณ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องแจ้งว่ามีโครงการจะจัดทำขึ้นภายในปีนี้ แต่ไม่ได้ระบุว่าจะแล้วเสร็จเมื่อไร แต่จากการศึกษาและการสังเกตร่วมด้วยพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาที่หอนานมดแดงส่วนใหญ่ยังเป็นคนในละแวกพื้นที่ใกล้เคียงและนักท่องเที่ยวจากจังหวัดใกล้เคียง จึงมีการเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้าช่วยส่งเสริมและสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ เพื่อที่จะทำให้หอนานมดแดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวอันดับต้นๆ ของจังหวัดพัทลุง และช่วยให้นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่นเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

2) การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ที่หอนานมดแดงมีความเอาใจใส่ทรัพยากรทางธรรมชาติในพื้นที่เป็นอย่างมาก ช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่รักษาความสะอาด รณรงค์และประชาสัมพันธไมให้มีการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการปลูกต้นไม้เพิ่มเติม รักษาความสะอาดในแม่น้ำลำคลอง ดูแลเกี่ยวกับการปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ หากมีการก่อสร้างห้องพักอาคารจะพยายามหลีกเลี่ยงการตัดต้นไม้ในพื้นที่โดยสร้างล้อมรอบต้นไม้ เน้นการตัดตกแต่งกิ่งไม้มากกว่าการโค่นทำลาย ภายในพื้นที่ท่องเที่ยวผู้ประกอบการมีการคัดแยกขยะ สร้างบ่อดักไขมัน บ่อบำบัดน้ำเสีย และทางเทศบาลตำบลลานข่อยจะทำการคัดแยกขยะพร้อมนำไปเผาด้วยเตาเผาไร้มลพิษ ซึ่งเป็นการเผาให้เหลือเพียงเศษขี้เถ้า จะเห็นได้ว่าการช่วยกันดูแลและอนุรักษ์ธรรมชาติและในพื้นที่หอนานมดแดงทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศยังคงอยู่ อย่างไรก็ตามเมื่อการท่องเที่ยวมีการพัฒนาก็ดำเนินการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่จึงพยายามช่วยกันดูแลรักษาเท่าที่พวกเขาจะทำได้ แต่เพื่อให้หอนานมดแดงสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ ด้วย เช่น การทำให้หอนานมดแดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเพิ่มความรู้อะไรและประสบการณ์ มีการสอบถามความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ว่าต้องการให้หอนานมดแดงพัฒนาไปอย่างไรเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย การจัดกิจกรรมที่จะทำให้ทุกฝ่ายสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ ส่งเสริมให้บุคลากรในพื้นที่ได้รับความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเพิ่มเติมเพื่อจะได้มาช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวที่หอนานมดแดง เป็นต้น

4. ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของหอนานมดแดง

จากการเก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้ระบุถึงปัญหาและอุปสรรค ดังต่อไปนี้

- 1) ความจำกัดของพื้นที่ เพราะปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาที่หอนานมดแดงเป็นจำนวนมาก ทำให้มีปัญหาเรื่องการจราจรติดขัด ที่จอดรถและที่พักไม่เพียงพอ โดยเฉพาะช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดช่วงเทศกาล และจำนวนที่เพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวจึงทำให้การบริการของพนักงานบริการในแหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง
- 2) ระบบไฟฟ้าขาดข้องบ่อยครั้งและน้ำประปาไม่เพียงพอในช่วงวันหยุดเทศกาล จึงทำให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องจัดหาถังน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ให้บริการนักท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเทศกาล
- 3) ป้ายบอกทางและป้ายประกาศคำเตือนต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีน้อยเกินไป โดยป้ายบอกทางส่วนใหญ่ผู้ประกอบการเป็นคนจัดทำขึ้น
- 4) งบประมาณสำหรับการนำมาพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่หอนานมดแดงโดยตรงยังไม่มี
- 5) กิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่น้อยเกินไป ในอนาคตควรเพิ่มเติมกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยว โดยเป็นกิจกรรมเชิงอนุรักษ์และสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหอนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง สามารถหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวหอนานมดแดงตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Shirley, 1993; Swarbrooke, 1998 as cited in Kotsombat, K., 2010; Jittangwattana, B., 2005 as cited in Sangmaneevan, P., 2011; Chuaibamrung, C., 2009 as cited in Chuaibamrung, C., 2011) สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ชีตความสามารถในการรองรับของพื้นที่จะต้องมีการจำกัดปริมาณการเข้ามาของนักท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้พื้นที่ดูแออัดจนเกินไป เพื่อแก้ปัญหาการจราจรติดขัด ที่จอดรถไม่เพียงพอ และลดปัญหาอุบัติเหตุทางรถยนต์ได้ในช่วงวันหยุดเทศกาล หากต้องการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างเพิ่มเติมควรพิจารณาขีดจำกัดของพื้นที่ที่จะต้องไม่แออัด การออกแบบและการดำเนินการที่ดูเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เนื่องด้วยขณะนี้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาที่หนานมดแดงเป็นจำนวนมาก ทำให้บุคลากรบริการที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอต่อปริมาณนักท่องเที่ยว หากมีการจำกัดการเข้ามาของนักท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการอย่างทั่วถึงและเป็นที่ยอมรับ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณพร วนิชชานุกร (Wanichanukorn, W., 1999, p.76 as cited in Nukong, 2010, pp.9-10) ที่กล่าวว่า ในการสร้างหรือการจัดการใดๆ ควรยอมรับในข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะที่เป็นอยู่ หากมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงควรเป็นไปเพื่อให้ทัศนียภาพของท้องถิ่นดีขึ้น และควรมีการจัดการควบคุมจำนวนของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่เกินความสามารถของชุมชนในท้องถิ่นและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้ อีกทั้งนักท่องเที่ยวสม่ำเสมอทั้งปีไม่ใช่มีเฉพาะฤดูกาลใดฤดูกาลหนึ่ง เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับผู้ทำงานในอุตสาหกรรมนี้ การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ ควรมีการตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์อย่าง ครอบคลุมความพร้อมของกล้องวงจรปิดภายในพื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ให้มีความพร้อมสำหรับการใช้งาน ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในพื้นที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแลปรับปรุงถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อ บริเวณเส้นทางที่พานักท่องเที่ยวไปยังจุดบริการอย่าง ครอบคลุม เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว ติดตั้งเสาไฟฟ้าตามถนนสองข้างทางเพิ่มความสว่างยามค่ำคืน และจัดเวรยามรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น ส่วนกิจกรรมท่องเที่ยว ควรเพิ่มเติมกิจกรรมอื่นๆ โดยเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเป็นกิจกรรมที่ไม่ทำลายธรรมชาติ หรืออาจจะเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมในท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งควรเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย เป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวทุกคนได้มีส่วนร่วมระหว่างอยู่ในพื้นที่หนานมดแดง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญชา ฤทธิเดช (Rittidech, 2014) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสาคร พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวามีความต้องการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสังคม คือ การจัดกิจกรรมตามประเพณีไทย เช่น งานสงกรานต์ งานลอยกระทง

2. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องมีการจัดการและวางแผนอย่างเป็นระบบ สรรหาบุคลากรที่มีความรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เข้ามาพูดคุยกับผู้นำชุมชน ประชาชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ เกี่ยวกับเรื่องการตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศในพื้นที่ ประชาสัมพันธ์ รณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ทุกคนในพื้นที่ตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติที่มีต่อการท่องเที่ยว มีการออกแบบการใช้พลังงานทรัพยากรทางธรรมชาติให้น้อยลงหรือพัฒนาให้เป็นพลังงานสะอาด เพราะเป็นการสื่อถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม จัดประชุมปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เพื่อหาวิธีป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีการติดตามประเมินผลจากผลกระทบ

ทบทวนการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภฤกษ์ สุรางกุล (Surangkul, S., 2006, pp.21–24 as cited in Sukkee, S., 2011, p.19) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กระแสทางด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งระดับโลกและในประเทศ กระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ต้องมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของสังคมที่อาศัยอยู่

3. การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อให้ธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่หอนานมดแดงเจริญเติบโต ผู้ประกอบการในพื้นที่ต้องมีการพัฒนาโดยเฉพาะด้านการบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการให้แก่นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจ จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และอบรมให้ความรู้แก่พนักงานบริการอย่างต่อเนื่อง เช่น ความรู้เรื่องการให้บริการ ความรู้เรื่องความปลอดภัย ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ และความรู้เรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่างๆ ในการจัดโปรแกรมการฝึกงาน ให้นักศึกษาเข้าทำงานเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพและตรงต่อความต้องการของตลาดธุรกิจท่องเที่ยว สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นทำงานร่วมกับสถานประกอบการในพื้นที่ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวต้องวางแผนกลยุทธ์พร้อมกำหนดเป้าหมายทางธุรกิจที่แน่นอนชัดเจนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวก และต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก เพื่อทำให้หอนานมดแดงสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชาคริต ช่วยบำรุง (Chuibamrung, C., 2011, p.93) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ซึ่งเสนอแนะว่าควรพัฒนาการบริการทางการท่องเที่ยวโดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเครือข่ายการบริการการท่องเที่ยวและให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม

4. การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เพื่อเป็นการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวของหอนานมดแดงผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องปฏิบัติตามรายละเอียด ดังนี้

4.1) ผู้ประกอบการในพื้นที่ ควรพัฒนาหน้าเว็บไซต์ของตนเองให้ใช้งานง่ายและน่าดึงดูดมากขึ้น จัดทริปหรือจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาที่หอนานมดแดงได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว นำเสนอจุดเด่นทางธรรมชาติในพื้นที่และวัฒนธรรมในท้องถิ่นมาเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวในพื้นที่หอนานมดแดง เช่น อาหารพื้นบ้าน สถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถล่องแก่งได้ตลอดทั้งปีแม้ในช่วงฤดูร้อนและฤดูฝน เป็นต้น มีช่องทางการจัดจำหน่ายของสินค้าท่องเที่ยวได้หลากหลายทาง โดยการนำเอาประโยชน์ของเทคโนโลยีมาใช้ เช่น สังคมออนไลน์ (Social Network) หรือการสร้างแอปพลิเคชันบนมือถือ (Mobile Application) เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกค้นข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลาอย่างสะดวกรวดเร็ว

4.2) เทศบาลตำบลลานข่อย นอกเหนือจากการเข้ามาดูแลปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคในพื้นที่อย่างต่อเนื่องแล้ว ควรปรึกษาร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ในส่วนของการเพิ่มเติมกิจกรรมการท่องเที่ยวของตำบลที่เกี่ยวข้องกับหอนานมดแดง เช่น กิจกรรมปั่นจักรยานรอบอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส กิจกรรมแรลลี่บีกไบค์ กิจกรรมวิ่งมาราธอน หรือกิจกรรมให้ความรู้เรื่องประวัติชุมชนและความเป็นมาของหอนานมดแดง ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์งานประเพณีประจำปีของตำบล เพื่อเป็นการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาที่ตำบลลานข่อยและหอนานมดแดงมากขึ้น พร้อมพยายามจัดหางบประมาณจากหน่วยงานทางจังหวัดที่เกี่ยวข้องในการช่วยพัฒนาส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยวของหอนานมดแดง

4.3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพัทลุง ควรสนับสนุน ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยวของหนานมดแดงในระดับภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเรื่องการทำป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่บนถนนหลวง สายเอเชียบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยทักษิณ โดยเร่งการจัดทำป้ายให้แล้วเสร็จภายในปีนี้เพื่อเป็นการช่วย ประชาสัมพันธ์หนานมดแดง สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณ์ โคตรสมบัติ (Kotsombat, K., 2010, p.73) ที่เสนอว่าแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ควรพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ให้ดีกว่านี้ เช่น การทำป้าย ประชาสัมพันธ์การบอกทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว ส่วนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยช่วยประชาสัมพันธ์ ให้หนานมดแดงเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นโดยส่งเสริมให้หนานมดแดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวอันดับต้นๆ ของจังหวัด พัทลุง หาแนวทางให้นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่นเดินทางเข้ามาเที่ยวที่หนานมดแดงมากขึ้น และทำให้นักถึง กิจกรรมล่องแก่งทางภาคใต้ต้องมาที่หนานมดแดง

5. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาจัดกิจกรรมหรือ จัดอบรมให้ความรู้ชาวบ้านในท้องถิ่นและเยาวชน โดยจัดเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ให้ความรู้พร้อมกับ ทำกิจกรรมสนุกสนานไปพร้อมๆ กัน องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรเข้ามา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในท้องถิ่นและเยาวชน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้พวกเขา ได้แสดงความคิดเห็นต่างๆ หรือเป็นการรวมกลุ่มเฉพาะของชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นประโยชน์ ต่อพื้นที่หนานมดแดง โดยปฏิบัติตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

5.1) ส่วนร่วมในการหาสาเหตุและปัญหาในพื้นที่ ช่วยระดมความคิดในการระบุสาเหตุและปัญหา โดยให้ชุมชนท้องถิ่นวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อที่จะทำเข้าใจถึงปัญหาและสาเหตุอย่างแท้จริง เช่น อะไรคือสาเหตุที่ทำให้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เสื่อมโทรมลง โดยระดมความคิดว่าปัญหาหลักๆ เกิดขึ้นจากอะไร เป็นต้น

5.2) ส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้น จะต้องมีการที่มีประสบการณ์และความรู้เข้ามาให้คำแนะนำกับชุมชนท้องถิ่นในการวางแผน ดำเนินกิจกรรม โดยการวางแผนดำเนินกิจกรรมควรมีทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว เช่น ร่วมกัน วางแผนหาวิธีแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ที่เกิดขึ้น เป็นต้น

5.3) ส่วนร่วมในการปฏิบัติ หลังจากร่วมมือกันวางแผนหาวิธีการแก้ปัญหาเรียบร้อยแล้ว ชุมชน ในท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติการแก้ปัญหาด้วยกัน เพื่อเป็นการกระตุ้นและทำให้ชุมชน รู้จักการทำงานร่วมกัน เช่น ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันดูแลรักษาความสะอาดในพื้นที่ ช่วยกันรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ หรือร่วมกันจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเข้าร่วมโครงการ ปลูกต้นไม้เพิ่มเติม การเข้าร่วมกิจกรรมเก็บขยะในแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น

5.4) ส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อให้ชุมชนในท้องถิ่นได้ประเมินผลงานหรือโครงการ ที่ตนเองได้ดำเนินการไปนั้นได้รับผลดีหรือประโยชน์มากน้อยเพียงใด และยังทำให้ทราบถึงปัญหาหรือ อุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หลังจากประเมินผลแล้วจะทำให้ชุมชนในท้องถิ่น สามารถตัดสินใจได้ว่าแผนงานที่ใช้แก้ปัญหาสามารถนำไปใช้ในโอกาสต่อไปได้หรือไม่

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นจะช่วยลดความขัดแย้ง ก่อให้เกิดความสามัคคีและความเข้มแข็งในชุมชนที่จะเป็นตัวช่วยขับเคลื่อนให้หอนานมดแดงสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาการสร้างโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวของหอนานมดแดง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในท้องถิ่นและสามารถจัดการการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนในท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและต้องการที่จะรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่สืบไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐกรณ์ แสงโชติ (Saengchoat, R., 2011, p.95) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเทศบาลตำบลปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าสิ่งสำคัญที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือหน่วยงานภาครัฐจะเป็นตัวขับเคลื่อนให้ประชาชนเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในหลายๆ ลักษณะทั้งการตัดสินใจร่วมกัน การกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ การสื่อสารกันระหว่างผู้นำกับสมาชิกชาวบ้าน ช่วยให้เกิดการรับรู้เข้าใจและร่วมมือกันมากขึ้น โดยภาครัฐต้องเข้าไปสนับสนุนและให้ความรู้ด้านการพัฒนาให้แก่คนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีศักยภาพและมีความพร้อมในองค์ความรู้

6. การพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ทุกฝ่าย ซึ่งเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับความหมายของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงความหมายที่แท้จริงของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ทุกฝ่ายเกิดความรัก ความหวงแหน ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หอนานมดแดง และเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรที่จะมาทดแทนในอนาคต ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนในท้องถิ่น โดยการร่วมกับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นให้เยาวชนได้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (Jittangwattana, B., 2005, as cited in Korkitkwarddee, L., 2009, p.10) เรื่องแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 3 มิติที่พบว่า มิติด้านการสร้างจิตสำนึก การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามคุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยว และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติศักดิ์ เวชกามา (Wechkama, T., 2011) ได้ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: การเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวไทย พบว่าการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ การจัดการการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อย่างชัดเจน และเป็นกระบวนการสำคัญในการก่อเกิดจิตสำนึกร่วมกันในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหอนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย ดังนี้

1. ควรมีการจัดตั้งกลุ่มชมรมที่มาจากประชาชนในท้องถิ่น เช่น เหล่าปราชญ์ชาวบ้านหรือกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติหอนานมดแดงโดยเฉพาะ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวของหอนานมดแดง โดยมีการสร้างกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับที่ทุกคนทุกฝ่ายสามารถยอมรับได้

2. พัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยเน้นเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์หรือกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ที่ได้ทั้งความสนุกสนาน ประสบการณ์และได้รับความรู้จากการมาท่องเที่ยวที่น่านมดแดง หรือการนำเอาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาเป็นจุดขาย

3. รณรงค์ให้พ่อค้าแม่ค้าในพื้นที่น่านมดแดงลดการใช้ถุงพลาสติกหรือนำวัสดุธรรมชาติมาใช้สำหรับใส่อาหาร เพื่อช่วยปัญหาขยะที่ย่อยยากและเกิดเป็นมลพิษกับแหล่งท่องเที่ยว

4. การกระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกัน พยายามให้มีการขายของที่หลากหลาย ควรมีการแบ่งรายได้จากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นกองทุนกลางเพื่อสามารถนำไปใช้พัฒนาชุมชนและน่านมดแดงต่อไป

5. คงความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเอาไว้ ควรมีการชะลอการเปลี่ยนแปลงโดยการปลูกฝังให้ชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญของธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยวและความเป็นรากเหง้าดั้งเดิมของชุมชนในท้องถิ่น

References

- Chuaibamrung, Chakrit. (2011). **The Role of a Local Administrative Organization in Promoting Sustainable Tourism: A Case Study of Khao Kop, Huay Yot District, Trang Province.** An Independent Study for Public Administration in Local Government, Khon Kaen University.
- Kasikorn Research. (2013). **May 21, 2015 Domestic Tourism, 2Q15: Growing Slightly– A Respite for Related Business.** Retrieved September 1, 2015, from <https://www.kasikornresearch.com/th/k-econanalysis/pages/ViewSummary.aspx?docid=34058>.
- Korkitkwarndee, Lily. (2009). **Sustainable Management for Ecotourism Case Study of Kaeng Krachan National Park.** Master of Arts Thesis, Naresuan University.
- Kotsombat, Krit. (2010). **Assessment of the Ecological Tourism Potential: A Case Study of Sites of Sam Phanbok in Phosai District of Ubon Ratchathani Province.** Master of Arts Thesis, Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Nhanmoddang Rafting. (n.p.). **Nhanmoddang Rafting.** Retrieved September 1, 2015, from <http://www.nhanmoddang.com/>.
- Nukong, Somchai. (2010). **Potential and Factors of Promoting Ecotourism for Yung Thong Waterfall, Na Yung–Nam Som National Park, Udon Thani Province.** Master of Science Thesis, Mahasarakham University.
- Rittidech, Tanatcha. (2015). Guidelines for Developing Tourism Activities and Destination for Sustainable Tourism of Amphawa Floating Market, Samut Songkram Province. *Journal of Thai Hospitality & Tourism*, 10(2), 18–33.

- Saengchoat, Rattakorn. (2011). **People's Participation in Sustainable Tourism Management in Pai Sub-district, Pai District, Mae Hong Son Province.** An Independent Study in Political Science, Chiang Mai University.
- Sangmaneevan, Patharat. (2011). **Ecotourism Management of Tha Papao Village, Thapladuk Sub-district, Maetha District, Lamphun Province.** An Independent Study in Arts, Chiang Mai University.
- Shirley, E. (1993). **Principles of Sustainable Tourism of Shirley Eber.** Retrieved October 13, 2015 from <https://sites.google.com/site/pntaoffice/hlak-kar-thxng-theiyw-xyang-yangyun>.
- South of Thailand Cultural Encyclopedia Siam Commercial Bank. (1999). **Cheng Leng Database of Culture and Environment.** Retrieved July 11, 2016, from <http://www.culture.nstru.ac.th/~culturedb/culture.php?cultureCode=1198&cultureTitleT=%E0%A%A7%E0%C5%A7>.
- Sukkee, Sulaporn. (2011). **The Participation of Local Community in Ecotourism Management at Damnoen Saduak Floating Market, Ratchaburi Province.** An Independent Study in Arts, Naresuan University
- Wechkama, Thitisak. (2014). Creative Tourism for to Prepare Thai Tourism. *Journal of Thai Hospitality & Tourism*, 9(2), 64–77.